

Розділ 2

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 330.341.4: 332.122

СТРАТЕГІЧНІ ГРУПИ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄЗДАТНОЇ СТРУКТУРИ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ

Слава С.С.

Дана стаття присвячена застосуванню портфельної діагностики промислового розвитку регіону з метою групування видів діяльності та наступного формування стратегічної життєздатної структури промисловості регіону. У результаті дослідження виявлені найзначиміші види промислової діяльності в Закарпатті з огляду на застосовувані критерії – індекс зростання та частку в структурі регіональної економіки. У дослідженні використано аналітичні, статистичні методи, методи порівняння та групування даних.

Кількість бібліографічних посилань – 12, мова – українська.

Ключові слова: життєздатна структура, промисловий розвиток регіону, портфельна діагностика.

ВСТУП

Економіка Закарпаття традиційно вважалася аграрного спрямування, навіть у найкращі періоди радянської епохи в її структурі переважало сільське господарство та суміжні галузі. Останнє десятиліття, однак, змінило характер господарства області. У цілому, структура економіки стала більш диверсифікована, що при певних умовах повинно б означати – більш життєздатною. Так само змінилася структура промисловості регіону, з'явилися нові види (підвиди) діяльності, деякі з них – інноваційного спрямування. Світова криза тільки підкреслила важливість формування життєздатності промислового розвитку, оскільки частка промисловості в економіці регіону є суттєвою.

Серед переліку недавніх досліджень розвитку промисловості в регіонах України праці таких авторів, як Заблодської І. В. [1], Коваленка М. А. [2], Прушківського В. Г. [3], -Алямкіна Р. В. [4], Балахонової О. В. [5], Бутенко Т. О. [6], Ігнатенко М. В. [7], Олешко А.А. [8], Слави С.С., Бондаренко В.М. [9]. У їх працях аналізуються різні аспекти управління промисловим розвитком, зокрема, механізми забезпечення регіональної промислової політики, реформування та реструктуризація промислового комплексу регіону, вибіркові елементи структурування регіональної економіки. Однак, у них все ще недостатньо розкриваються ознаки портфельного аналізу промислового комплексу регіону, які можна брати до уваги при формуванні стратегічних засад життєздатності промислового розвитку регіону, що і зумовило актуальність даного дослідження.

Для висвітлення результатів дослідження стаття побудована таким чином: перший розділ присвячений аналізу динаміки розвитку промисловості Закарпатської області, другий - здійсненню матричної діагностики структури промисловості області, третій – виконанню порівняльного аналізу за 2000-2007 та 2007 рр. і виявлення змін. У заключній частині викладені висновки та пропозиції, що випливають з результатів дослідження.

У процесі проведення дослідження використано аналітичні, статистичні методи, методи порівняння та групування даних.

1 ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналіз динаміки індексів обсягів реалізованої продукції промисловості та частки окремих видів діяльності у

загальних обсягах представлені відповідно у таблицях 1 та 2. З табл. 1 видно, що лідерами за критерієм середніх індексів щорічного зростання обсягів реалізації промислової продукції за 2001-2007 роки є такі види, як виробництво транспортного устаткування (1.64 рази), виробництво електричного та електронного устаткування (1.47 рази), виробництво машин і устаткування (1.21 рази), хімічне виробництво (1.41 рази), харчова промисловість (1.15 рази). На середньому рівні за даним показником зростання знаходиться виробництво гумових та пластмасових виробів (1.14 рази), виробництво деревини та виробів з деревини (1.12 рази), виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (1.13 рази).

Також необхідно відзначити, що випереджували середній темп зростання промисловості за 2001-2007 роки у цілому по області (який становив 123%) такі її підвиди, як виробництво транспортного устаткування, виробництво електричного та електронного устаткування, хімічне виробництво, майже в однаковому темпі зростало виробництво машин і устаткування (121%).

Разом з тим потенціал виду діяльності для області буде визначатися не тільки показниками зростання, але також і його часткою у загальних обсягах промислової продукції. Аналіз структури промисловості та її динаміки здійснено у табл. 2.

У таблиці 2 показано як частку виду діяльності у загальних обсягах промислової продукції, так і її зміну за період 2001-2007 років. Найбільшу частку у загальних обсягах промислової продукції протягом цього періоду займала обробна промисловість – 88.1%. В обробній промисловості особливо виділяються такі види діяльності, як машинобудування, ремонт та монтаж машин і устаткування – 52.8% (зокрема виробництво транспортного устаткування (41.9%) та виробництво електричного та електронного устаткування (9.3%)), а також харчова промисловість (14.0%), легка промисловість (4.7%). Такий підвид промислової діяльності як виробництво та розподілення електроенергії, газу та води займав у 2007 році в обсягах промислової продукції 11.0%.

У даній таблиці також можна спостерігати зміни в структурі промислових видів діяльності. Найбільше збільшення у структурі відбулося для частки виробництва транспортного устаткування – за 2001-2007 роки в середньому 41.9 рази. Це пов'язано з введенням в дію ліній підприємства „Єврокар”. За 2001 - 2007 роки більше, як у 2 рази, збільшилась частка виробництва електричного та електронного устаткування.

Таблиця 1 Індекси зміни обсягів промислової продукції Закарпатської області за видами діяльності

Види промислової діяльності	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Ср. 2007, 2001	2007/ Ср. 2001	2007 до 2001
Вся промисловість	1.22	1.12	1.44	1.27	1.08	1.27	1.2	1.23	0.98	4.11
Добувна промисловість	1.01	0.87	1.42	1.2	0.9	0.98	0.87	1.04	0.84	1.15
- енергетичні матеріали			1.23	0.93	1.06	x	x	0.46	x	1.21
- неенергетичні матеріали	1.01	0.8	1.44	1.47	0.89	0.99	0.85	1.06	0.80	1.28
Обробна промисловість:	1.23	1.12	1.46	1.28	1.08	1.28	1.21	1.24	0.98	4.31
харчова промисловість	1.23	1.07	1.27	1.15	1.13	1.08	1.1	1.15	0.96	2.58
легка промисловість:	1.22	1.05	1.05	1.16	0.98	0.97	0.95	1.05	0.90	1.41
- текстильна та пошиття одягу	1.19	1.09	1.04	1.2	0.97	0.96	0.94	1.06	0.89	1.42
- вир-во шкіри та шкір. взуття	1.86	0.62	1.23	0.52	1	1.23	1.11	1.08	1.03	1.01
вир-во деревини та виробів неї	1.12	1.14	1.14	1.19	1.04	1.1	1.11	1.12	0.99	2.20
целюлозно-паперова	0.85	1.28	1.1	0.68	0.85	1.29	0.96	1.00	0.96	0.86
хімічна та нафтохімічна	2.12	1.84	1.08	1.25	1.01	1.19	1.1	1.37	0.80	6.96
- хімічне виробництво	2.35	1.91	1.07	1.24	1.01	1.19	1.08	1.41	0.77	7.73
- виробництво гумових та пластмасових виробів	1.08	1.04	1.28	1.3	1.03	1.02	1.2	1.14	1.06	2.36
виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	1.27	1.04	0.95	1.3	1.05	1.16	1.17	1.13	1.03	2.32
металургія та оброблення металу	0.85	1.08	1.18	0.24	3.41	0.45	0.98	1.17	0.84	0.39
машинобудування, ремонт та монтаж машин та устаткування:	1.36	1.23	2.46	1.4	1.08	1.54	1.36	1.49	0.91	13.03
- виробництво машин і устат-ня	1.3	0.97	1.11	1.68	1.39	0.94	1.06	1.21	0.88	3.26
- виробництво електричного та електронного устаткування	1.35	1.25	1.43	2.33	1.36	1.25	1.32	1.47	0.90	12.62
- вир-во транспортного устат-ня	1.38	1.24	3.33	1.18	0.92	2.04	1.41	1.64	0.86	17.79
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	1.07	1.08	1.01	1.03	1.04	1.17	1.04	1.06	0.98	1.52

Джерело: розраховано на основі [10],[11],[12]

Таблиця 2 Динаміка структури обсягу реалізованої промислової продукції Закарпатської області за видами діяльності

Види промислової діяльності	2001,%	2002,%	2003,%	2004,%	2005,%	2006,%	2007, ^{з/в} %	2007/2001
Вся промисловість	100	100	100	100	100	100	100	1.00
Добувна промисловість	1.9	1.5	1.5	1.7	1.6	1.3	0.9	0.47
- енергетичні матеріали	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	x	x	x
- неенергет. матеріали	1.9	1.3	1.4	1.6	1.5	1.2	0.8	0.42
Обробна промисловість:	78.1	79.4	83.6	85	85.1	86.8	88.1	1.13
Харчова промисловість	21.1	19.2	18.2	15.4	16.9	14.9	14	0.66
Легка промисловість:	10.2	8.4	6.7	6.7	6.7	5.4	4.7	0.46
- текст. та пошиття одягу	10	7.2	5.8	5.9	5.8	4.7	4.1	0.41
- вир-во шкіри та шкір. взуття	1.4	1.2	0.9	0.8	0.9	0.7	0.6	0.43
Виробництво з деревини та виробів з деревини	15.8	14.2	11.8	9.2	8.5	5.2	4.6	0.29
Целюлозно-паперова.....	1.5	1.4	1.1	1	0.9	0.8	0.6	0.40
Хімічна та нафтохімічна	4.5	7.6	5.1	4.6	3	2.8	3	0.67
- хімічне виробництво	3.8	7	4.6	4	2.4	2.3	2.5	0.66
- виробництво гумових та пластмасових виробів	0.7	0.6	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.71
Вир-во інших неметалевих мінер. виробів	2.6	2.1	1.7	1.6	1.8	1.6	1.4	0.54
Металургія та оброблення металу	1.6	0.9	0.7	1	1	0.8	0.6	0.38
Машинобудування, ремонт та монтаж машин та устаткування:	5.8	12.8	26.8	34.2	37.5	48	52.8	9.10
- виробництво машин і устаткування	1.6	1.5	1.7	1.9	2.6	1.9	1.6	1.00
- вир-во електричного та електронного устаткування	4.1	3.8	4.8	8.6	10.9	9.4	9.3	2.27
- виробництво транспортного устаткування	1	7.5	20.3	23.7	24	36.7	41.9	41.90
Вир-во та розподілення електроенергії, газу і води	20	19.1	14.9	13.3	13.3	12	11	0.55

розраховано на основі [10],[11],[12]

У цілому, обробна промисловість мала стабільну частку в загальних обсягах протягом 2001-2007 років, її зміна

склала всього 1.13 рази. Найбільше зменшення частки виду діяльності у загальних обсягах реалізованої промислової продукції за 2001 - 2007 роки стосувалося виробництва деревини та виробів з деревини (індекс зміни склав 0.29), але майже таке саме зменшення (близько порядку менше) відбулося також у целюлозно-паперовій (0.40), легкій промисловості (0.46), металургії та обробленні металу (0.38), виробництві інших неметалевих мінеральних виробів (0.54) і виробництві та розподіленні електроенергії, газу і води (0.55).

2 ПОРТФЕЛЬНА ДІАГНОСТИКА СТРУКТУРИ ПРОМИСЛОВОСТІ ОБЛАСТІ

Розподіл видів промислової діяльності, базуючись на обох параметрах – індексах зростання та частці у загальних обсягах, здійснено за допомогою таблиць 3 - 7.

Зокрема, у табл.3 (інформація з рангуванням наведена у табл. 4) чітко виділяються абсолютні лідери регіональної економіки, які розташовані у квадраті „2-2” і мають як найвищі темпи зростання, так і частки у загальних обсягах. У результаті аналізу періоду 2001-2007 років до них можна віднести такі види діяльності: харчова промисловість, виробництво з деревини та виробів з деревини, виробництво електричного та електронного устаткування, виробництво транспортного устаткування.

Таблиця 3 Матриця структури промисловості Закарпаття за критеріями зростання та частки відповідних видів в обсягах реалізації продукції промисловості (2001-2007 роки)

Високі (I) Індекси зростання видів діяльності, 2001 – 2007 рр.	2-2 Виробництво транспортного устаткування (I= 1.64, S=22.16) Виробництво електричного та електронного устаткування (I= 1.47, S=7.27) Харчова промисловість (I= 1.15, S=17.1) Хімічне виробництво (I= 1.41, S=3.8)	2-1 Виробництво машин і устаткування (I=1.21, S=1.83) Металургія та оброблення металу (I=1.17, S=0.94) Виробництво гумових та пластмасових виробів (I=1.14, S=0.56)
	Низькі	1-2 Виробництво з деревини та виробів з деревини (I= 1.12, S=9.9) Текстильна промисловість та пошиття одягу (I= 1.06, S=6.21) Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (I= 1.06, S=14.8)
	Висока	Низька
(S) Частка в обсягах реалізації промислової продукції, %, 2001-2007 рр.		

Таблиця 4 Рангування видів діяльності за критеріями зростання та частки відповідних видів в обсягах реалізації продукції промисловості (2001-2007 роки)

Види діяльності	2007-2001 індекси	2007-2001 частка	Ранг індексів	Ранг частки
Добувна промисловість	1.04	1.49	1	1
харчова промисловість	1.15	17.1	2	2
текстильна та пошиття одягу	1.06	6.21	1	2
виробництво шкіри та шкір. взуття	1.08	0.93	1	1
виробництво з деревини та виробів з деревини	1.12	9.9	1	2
целюлозно-паперова.....	1.00	1.04	1	1
хімічне виробництво	1.41	3.8	2	2
виробництво гумових та пластмасових виробів	1.14	0.56	2	1
виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	1.13	1.83	1	1
металургія та оброблення металу	1.17	0.94	2	1
виробництво машин і устаткування	1.21	1.83	2	1
виробництво електричного та електронного устаткування	1.47	7.27	2	2

виробництво транспортного устаткування	1.64	22.16	2	2
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	1.06	14.8	1	2

У 2007 році у цей квадрант відповідно входили: харчова промисловість, хімічне виробництво, виробництво електричного та електронного устаткування, виробництво транспортного устаткування. Отримані результати чітко вказують на лідерську стабільність певних видів діяльності, як наприклад, харчова промисловість, виробництво електричного та електронного устаткування, виробництво транспортного устаткування. Зміни, які відбулися у 2007 році, стосуються хімічного виробництва та виробництва з деревини та виробів з деревини. Хімічне виробництво зменшило як темпи зростання з 1.41 (середньорічний показник за 2001-2007 роки) до 1.08, так і частку в загальних обсягах промисловості – відповідно з 3.8 до 2.5.

Для аналізу його рівня життєздатності необхідно здійснити глибший аналіз за іншими чинниками, наприклад, залежність від давальницької сировини, форма власності, загальна конкурентоспроможність та експорт. Зміни стосуються також і виробництва з деревини та виробів з деревини. Його темпи зростання у 2007 році знаходилися майже на рівні середніх показників за період 2001-2007 років, але частка в загальних обсягах виробництва промислової продукції значно скоротилася – з 9.9 до 4.6.

Квадрат „1-2” охоплює такі види діяльності, які, маючи відносно високу частку у структурі обсягів реалізації промислової продукції, мають низькі індекси зростання. До них за показниками періоду 2001-2007 роки відносяться такі види діяльності, як виробництво з деревини та виробів з деревини, текстильна промисловість та пошиття одягу і виробництво та розподілення електроенергії, газу та води.

Квадрат „2-1” включає зростаючі сектори економіки (за період 2001-2007 роки), але з низькими частками у структурі регіональної економіки. При цьому зростання не є постійним, зокрема за останні роки ці види діяльності демонструють певну нестабільність, крім виробництва гумових та пластмасових виробів, які показують невелике, але щорічне зростання.

Група підприємств квадрату „1-1” має, у цілому, низькі показники за обома параметрами, хоча, наприклад, виробництво шкіри та шкіряного взуття та виробництво інших неметалевих мінеральних виробів за останні роки показують деяке зростання, а для вибраних років – досить значиме зростання. Зокрема, виробництво інших неметалевих мінеральних виробів протягом останніх двох років мало щорічне зростання 116-117%, а виробництво шкіри та шкіряного взуття – відповідно 123-111%, але їх обсяги і, відповідно, частки у структурі промисловості все ще залишаються невеликими. Стратегічну цінність таких видів діяльності можна досягти тільки за умови забезпечення їх зростання.

3 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ВИЯВЛЕННЯ ЗМІН

Для порівняння ситуації та виявлення змін вироблено аналогічну матрицю для 2007 року (табл.5 та 6). Зведені зміни показано у табл. 7. Дослідженням виявлено, що лідерами за показниками зростання та часткою у структурі обсягів реалізації протягом 2001-2007 рр., та 2007 р. зокрема, були виробництво транспортного устаткування (відповідно I= 1.64;1.41; S=22.16; 41.9), виробництво електричного та електронного устаткування (I= 1.47;1.32, S=7.27;9.3), харчова промисловість (I= 1.15;1.1, S=17.1;14.0).

Як видно з результатів порівняння, індекси зростання даних видів діяльності зменшилися у 2007 році, але частка перших двох видів діяльності постійно зростала. Однак при цьому потрібно зауважити, що обидва види діяльності представлені моно- або олігоструктурою, що є економічно небезпечним у кризових ситуаціях. Харчова промисловість є відносно диверсифікована, більше того, є видом діяльності, який асоційований з базовими потребами, тому засади його життєздатності у кризових ситуаціях кращі (однак, ці тенденції не є характерними для стабільної фази економіки).

Таблиця 5 Матриця структури промисловості Закарпаття за критеріями зростання та частки відповідних видів в обсягах реалізації продукції промисловості (2007 рік)

Високі ↑ (I) Індекси зростання видів діяльності, 2007 р.	2-2	2-1
	Виробництво транспортного устаткування (I= 1.41, S=41.9) Виробництво електричного та електронного устаткування (I= 1.32, S=9.3) Харчова промисловість (I= 1.1, S=14.0) Виробництво з деревини та виробів з деревини (I= 1.11, S=4.6)	Виробництво шкіри та шкіряного взуття (I= 1.11, S=0.60) Виробництво гумових та пластмасових виробів (I=1.20, S=0.50) Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (I=1.17, S=1.40)
	1-2	1-1

<i>Низькі</i>	Хімічне виробництво (I= 1.08, S=2.5) Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (I= 1.04, S=11.0) Текстильна промисловість та пошиття одягу (I= 0.94, S=4.10)	Виробництво машин і устаткування (I=1.06, S=1.60) Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність (I=0.96, S=0.60) Добувна промисловість (I=0.87, S=0.90) Металургія та оброблення металу (I=0.98, S=0.60)
	<i>Висока</i>	<i>Низька</i>

(S) Частка в обсягах реалізації промислової продукції, %, 2007 р.

Доцільно глибше проаналізувати виробництво з деревини та виробів з деревини (2007 рр. - I= 1.11, S=4.6, 2001-2007 (I= 1.12, S=9.9)), яке за результатами 2001-2007 років знаходилося у квадранті 1-2, а у 2007 році перемістилося у квадрант 2-2.

Таблиця 6 Рангування видів діяльності за критеріями зростання та частки відповідних видів в обсягах реалізації продукції промисловості (2001-2007 роки)

Види діяльності	2007 індекси	2007 частка	Ранг індексів	Ранг частки
<i>Добувна промисловість</i>	.87	.90	1	1
харчова промисловість	1.10	14.00	2	2
текстильна та пошиття одягу	.94	4.10	1	2
виробництво шкіри та шкір. взуття	1.11	.60	2	1
виробництво з деревини та виробів з деревини	1.11	4.60	2	2
целюлозно-паперова.....	.96	.60	1	1
хімічне виробництво	1.08	2.50	1	2
виробництво гумових та пластмасових виробів	1.20	.50	2	1
виробництво інших неметалевих мінеральних виробів	1.17	1.40	2	1
металургія та оброблення металу	.98	.60	1	1
виробництво машин і устаткування	1.06	1.60	1	1
виробництво електричного та електронного устаткування	1.32	9.30	2	2
виробництво транспортного устаткування	1.41	41.90	2	2
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	1.04	11.00	1	2

Можна побачити, що його індекси зростання залишилися на рівні середніх показників за 2001-2007 рр., але частка в обсягах реалізації промислової продукції зменшилася майже у два рази. Дані показують, що це відбулося не за рахунок скорочення обсягів даного виробництва, а за рахунок включення у структуру вагомих часток нових видів діяльності. Необхідні інституційні доповнення, так само як і диверсифікація структури власності у даній галузі для підвищення чинників незалежності даного виду діяльності та показників його економічної безпеки.

Таблиця 7 Порівняльні результати аналізу життєздатної структури промисловості Закарпаття за 2007 та 2001-2007 роки

Група	Види діяльності 2007	2007-2001
1-1	Виробництво машин і устаткування (I=1.06, S=1.60) Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність (I=0.96, S=0.60) Металургія та оброблення металу (I=0.98, S=0.60) Добувна промисловість (I=0.87, S=0.90)	Виробництво шкіри та шкіряного взуття (I= 1.08, S=0.93) Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність (I=1.00, S=1.04) Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (I=1.13, S=1.83) Добувна промисловість (I=1.04, S=1.49)
1-2	Хімічне виробництво (I= 1.08, S=2.5)	Виробництво з деревини та виробів з деревини

	Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (I= 1.04, S=11.0) Текстильна промисловість та пошиття одягу (I=0.94, S=4.10)	(I= 1.12, S=9.9) Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (I= 1.06, S=14.8) Текстильна промисловість та пошиття одягу (I=1.06, S=6.21)
2-1	Виробництво шкіри та шкіряного взуття (I= 1.11, S=0.60) Виробництво гумових та пластмасових виробів (I=1.20, S=0.50) Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (I=1.17, S=1.40)	Виробництво машин і устаткування (I=1.21, S=1.83) Металургія та оброблення металу (I=1.17, S=0.94) Виробництво гумових та пластмасових виробів (I=1.14, S=0.56)
2-2	Виробництво транспортного устаткування (I= 1.41, S=41.9) Виробництво електричного та електронного устаткування (I= 1.32, S=9.3) Харчова промисловість (I= 1.1, S=14.0) Виробництво з деревини та виробів з деревини (I= 1.11, S=4.6)	Виробництво транспортного устаткування (I= 1.64, S=22.16) Виробництво електричного та електронного устаткування (I= 1.47, S=7.27) Харчова промисловість (I= 1.15, S=17.1) Хімічне виробництво (I= 1.41, S=3.8)

Квадрант 1-2 порівняно до квадранту 2-2 характеризується так само значимими частками у структурі випуску промислової продукції, але значно меншими індексами зростаннями. Стабільними видами діяльності для цієї групи є виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (2007: I=1.04, S=11.0, 2001-2007: I=1.06, S=14.8) та текстильна промисловість та пошиття одягу (2007: I=0.94, S=4.10, 2001-2007: I=1.06, S=6.21). При цьому, текстильна промисловість та пошиття одягу при індексі зростання за 2001-2004 роки демонструє спадання обсягів за 2005, 2006 та 2007 роки. У 2007 році у даному секторі опинилося хімічне виробництво (I= 1.08, S=2.5), не дивлячись на те, що протягом 2001-2007 рр. у середньому воно знаходились у квадранті 2-2. Його показники зростали, але значно меншими темпами порівняно до лідируючих видів діяльності, за рахунок чого і відбулося переміщення в інший квадрант.

Квадрант 2-1 відображає види діяльності, які при відповідних вкладеннях могли б генерувати додаткову додану вартість, оскільки протягом відповідного періоду показують зростання, хоч і мають незначні обсяги у структурі промислової продукції. Постійно у цьому квадранті знаходиться виробництво гумових та пластмасових виробів (2007: I=1.20, S=0.50, 2001-2007: I=1.14, S=0.56). Невелике, але більш-менш стабільне зростання протягом останніх років демонструють такі види діяльності як виробництво машин і устаткування (2001-2007: I=1.21, S=1.83), виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (2007: I=1.17, S=1.40) та виробництво шкіри та шкіряного взуття (2007: I=1.11, S=0.60). При цьому слід відмітити, що виробництво машин і устаткування перемістилися у 2007 році у квадрант 1-1, але не через погіршення своїх показників діяльності. Це сталося тому, що відбулися структурні зміни в економіці регіону у цілому.

Квадрант 1-1 відображає так званих аутсайдерів в економіці регіону – протягом останніх років вони показують скорочення обсягів виробництва, а відтак – і зменшення своєї частки у структурі реалізації промислової продукції. Типовими представниками цієї групи є целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність та добувна промисловість, які протягом останніх років періоду 2001-2007 рр., а також у 2007 році демонструють спад виробництва.

Здійснене дослідження таким чином допомагає розробити каркас для прийняття стратегічних рішень по визначенню такої структури економіки промисловості регіону, яка б відповідала у своїй цілісності критеріям довгострокової життєздатності. У даному контексті потрібно також брати до уваги результати зростання видів діяльності до середніх індексів зростання за 2001-2007 рр., а також до середньогалузевого зростання. Як видно з табл. 1 перевищення у 2007р. темпів зростання виробництва промислової продукції порівняно до середніх показників за 2001-2007 рр. показали тільки декілька видів діяльності – *виробництво гумових та пластмасових виробів (1.06), виробництво шкіри та шкіряного взуття (1.03), виробництво інших неметалевих мінеральних виробів (1.03)*. Перевищення за період 2001-2007рр. середньогалузевих темпів зростання показали такі види діяльності як *хімічне виробництво, виробництво електричного та електронного устаткування, виробництво транспортного устаткування, а виробництво машин і устаткування* після них знаходилося найближче до даного критерію – 79.2% від аналізованого показника.

ВИСНОВКИ

Одержані в процесі дослідження наукові результати в сукупності на теоретичному та прикладному рівнях розв'язують комплекс проблем, пов'язаних із формуванням засад наукового підходу до здійснення процесу стратегічної економічної діагностики розвитку промисловості регіону. Зокрема, вироблено концепцію забезпечення стратегічного розвитку промислового комплексу регіону, яка базується на понятті ефективного регіонального

портфелю промислових видів діяльності. Автором розроблено методологію та здійснено портфельний аналіз промислового розвитку із застосуванням двох критеріїв: індексу зростання промислового виду діяльності та його частки у регіональній економіці.

Основна ідея застосовуваної моделі полягає у тому, щоб згрупувати види діяльності за вказаними критеріями і на основі цього сформулювати стратегічні групи промисловості. Зокрема, виявлено, що лідерами за показниками зростання та часткою у структурі обсягів реалізації протягом 2001-2007 рр., та 2007 р. були виробництво транспортного устаткування, виробництво електричного та електронного устаткування, харчова промисловість. Потрібно зауважити, що перші два види діяльності представлені моно- або олігоструктурою, що є економічно небезпечним у кризових ситуаціях. Харчова промисловість є відносно диверсифікована, більше того, є видом діяльності, який асоційований з базовими потребами, тому засади його життєздатності у кризових ситуаціях кращі, але це не є так само справедливим для умов стабільної економіки.

Аналіз виробництва з деревини та виробів з деревини показує відсутність зростання темпів та частки у структурі регіональної економіки (хоча й за рахунок включення у структуру вагомих часток нових видів діяльності). Тому, для підвищення чинників незалежності та показників економічної безпеки і життєздатності необхідні інституційні доповнення, так само як і диверсифікація структури власності та підвидів діяльності у даній галузі.

Таким чином, при формуванні регіональної політики промислового розвитку особливий наголос потрібно зробити на питаннях підвищення конкурентоспроможності промислового комплексу за рахунок створення ефективного регіонального промислового портфелю у складі видів діяльності з переважаючими індексами зростання, параметрами економічної безпеки та важливими частками у структурі регіональної економіки. Подальші дослідження вказаних параметрів і повинні бути в полі майбутнього наукового та прикладного аналізу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заблудська І.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення регіональної промислової політики : Дис... д-ра наук: 08.00.05 - 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
2. Коваленко М.А. Стратегія реформування промислового комплексу регіону: теорія та практика : Дис... д-ра наук: 08.00.05 – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
3. Прушківський В.Г. Методологія реструктуризації промисловості в умовах інноваційного розвитку економіки регіону : Дис... д-ра наук: 08.00.05 - 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
4. Алямкін Р.В. Реструктуризація промислового комплексу регіону в умовах трансформації соціально-економічних відносин : Дис... канд. наук: 08.00.05 – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010.
5. Балахонова О.В. Формування регіональної промислової політики в умовах конкурентної економіки : Дис... канд. наук: 08.00.05 - 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
6. Бутенко Т. О. Формування регіональної моделі ефективного господарювання : Дис... канд. наук: 08.00.05 - 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
7. Ігнатенко М.В. Економічні регулятори ефективного розвитку промислових підприємств : Дис... канд. наук: 08.00.05 - 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
8. Олешко А.А. Прогнозування та державне регулювання промислового розвитку регіону (на прикладі Київської області) : дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. - К., 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/>. - 29.03.2010
9. Слава С.С., Бондаренко В.М. Аналіз структурних пропорцій економіки Закарпаття // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". - 2007. - №24. – С.37-46.
10. Статистичний щорічник Закарпаття за 2003 рік – Ужгород: Закарпатське обласне управління статистики, 2003. – 588с.
11. Статистичний щорічник Закарпаття за 2006 рік – Ужгород: Закарпатське обласне управління статистики, 2007. – 569с.
12. Статистичний щорічник Закарпаття за 2007 рік – Ужгород: Закарпатське обласне управління статистики, 2008. – 592с.